

I en våg av verklighetsteater är Mattias Andersson mest dokumentär. På Dramaten går nu hans *The Mental States of Sweden* – en undersökning av Sverige, och av teaterns möjligheter.

Berättelser om människan handlar också om Gud

– **DET FINNS EN HUNGER** efter verklighet i teatern, precis som i litteraturen, säger Mattias Andersson på telefon från hemstaden Göteborg.

Han är dramatiker, regissör och konstnärlig ledare på Backa Teater, och tycker att den där hungern har sina problem. Men konstens behov av att närma sig verkligheten på ett dokumentärt sätt sker i takt med att journalistiken – som skulle gestalta verkligheten – blir alltmer fikionaliserad, påpekar han.

I hans egna pjäser har det ofta varit den Göteborgsverklighet han känner väl som krockats mot konstens eviga frågor, men sedan i november går *The Mental States of Sweden* på Dramaten i Stockholm. Allt som sägs i den kommer från intervjuer med ett 40-tal människor, som bland annat fått frågan om det finns någon händelse i deras liv de skulle vilja se gestaltad på Dramatens scen. Sammantaget blir det en undersökning av både läget i landet och teaterns eventuella roll.

– Startpunkten är dokumentär, jag vill bli överraskad av materialet, inte driva någon idé. Men jag styr kompositionen, och inte minst när vi gör det här på Sveriges nationalscen finns en hällning: hur kan berättelser från hela Sverige bli synliga där?

ALLTÅ TAR mjölkbonden och sjuksköterskan, gymnasten och VD:n, tiggaren och art directorn – fattiga och rika, unga och gamla, från nord och syd – plats på scenen. Själva teatern har också en roll: allt börjar i en skådespelarfoajé, där skådespelare läser intervjuutskriften, sedan följer en öppen process av alltmör gestaltning. Det är något annat än suggestionen i traditionell dramaturgi.

– I en vanlig film eller teveserie ifrågasätter man inte berättelsen alls, inget osäkrar ens blick. Här kan man fråga sig om den här personen verkligen sa så, tror jag på det här, vad har jag för relation till det som händer?

”Dokumentärt” betyder inte ”mindre konst”, och att åskådaren bjuds in att granska iscensättandet innebär inte distansering. Tvärtom: på Dramatens lilla scen stegras närvaron nästan oavbrutet genom föreställningen. I ett mycket kollektivt agerande går skådespelarna samtidigt en efter en in i berättelse efter berättelse. De skruvar upp lågan i samklang med Ulla Kassius scenlösningar, tills det bränns ordentligt. Den oförståelse en förälder till ett funktionshindrat barn möter hos Försäkringskassan känns långt in i mig som åskådare, likaväl som nervositeten och glädjen i ett

Mattias Andersson är i vanliga fall konstnärlig ledare på Backa Teater i Göteborg.

knästående frieri på Liseberg och det galna i att som utvisningshotad vara beroende av att advokatens hund sköter sig.

– Det här är inte politisk teater i meningen att den propaganderar för en viss politisk färg, däremot blir den politisk genom att en polyfoni av röster iscensätter ett Sverige där människor lever väldigt långt från varandra, så ojämnt, kommenterar Mattias Andersson.

FÖRESTÄLLNINGEN balanserar stort och smått, skrott och allvar in på skinnen. Någon gång skyttar en risk för karikatyr, men saken är att alla får berätta sitt, utan bortförklaringar. Till synes triviala händelser likaväl som underbart eller otäck livsavgörande. Fördomar likaväl som berättelser som motsäger dem.

På många sätt är det en jobbig pjäs, ändå så glädjande att jag skrattar när jag går hem: jag fick ju veta så mycket, det var på riktigt, och vi behövde inte blunda!

The Mental States of Sweden spelas till 11 mars. Knappt två veckor senare har nästa föreställning av Mattias Andersson premiär på Backa teater. Den utgår också från intervjuer, denna gång med unga runt om i Europa, och heter *Acts of Goodness*.

Inte om goda människor alltså, poängterar Mattias Andersson, utan om goda handlingar. I hårda miljöer, där man förväntas svara med aggression.

– Och en utgångspunkt är att många tycker att godhet är för platt som förklaring. Vår tids agenda är att misstänkliggöra.

The Mental States of Sweden spelas sedan november på Dramaten. Mattias Andersson har regisserat.

Var det inte egenytta bakom?

Godhet provocerar. Precis som utopier och Gud på en scen kan vara mer upprörande än övergrepp, säger han. Mattias har skrivit pjäser med namn som *Johannespassionen* och *Kontrakt med Gud*, och sent i *The Mental States of Sweden* utmanar en intervjuad tiggare regissören Andersson att göra teater av Jesusorden i Lukasevangeliet 13:e kapitel om att de sista ska bli de första.

MAN KOMMER INTE ifrån frågorna om Gud och människans uppgift på jorden om man sysslar med existentiella frågor, säger Mattias, och kopplar det till hur man berättar om samtiden.

– Jag är väldigt upptagen av det där, hur berättelsen om människan är, på film och teve och scen, i underhållning och sociala medier.

Och hur ser bilden ut? Grundare än verklighetens människor. Men det finns annat att se.

– Vi gjorde ett projekt utifrån Dostojevskijs *Brott och straff*. När vi gjorde research i olika förorter, inte minst de som beskrivs som problemladdade, och frågade om Gud

finns och om man kan förlåta allting, blev det samtal på en väldigt hög nivå.

– Detta är viktigt att syssla med. Och i den här föreställningen är bibelcitaten det viktigaste.

Lyckades du göra teater av det då?

– Det hade ju varit fantastiskt, men det tror jag inte. Det får andra avgöra i så fall.

DAVID BERJLUND